

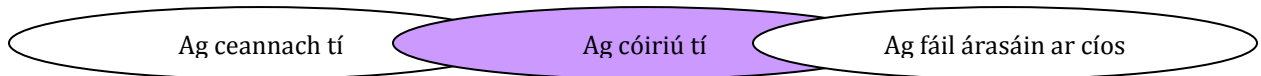
Bileog 2.1

Cúrsaí tithíochta

Rialacha Nua Morgáistí

Réamhobair féachana

Beidh tú ag féachaint ar ball ar thuairisc faoi rialacha nua morgáiste ar mhaith leis an Bhanc Ceannais iad a chur i bhfeidhm. Tar éis na míre beidh tú féin agus daoine eile sa rang ag déanamh plé ar an mhargadh tithíochta in Éirinn. Déan féin agus an duine in aice leat ransú intinne ar an fhoclóir a bheadh úsáideach leis an phlé seo a bheith agaibh, ag cur na bhfocal a aimsíonn sibh faoi na teidil seo:

1. An bhfuil aon eolas agat faoin suíomh www.daft.ie?
2. Cén Ghaeilge a chuirfeá ar an fhógra?
3. Conas atá an margadh tithíochta faoi láthair?
4. An bhfuil aon suíomh eile cosúil le www.daft.ie ann?

Cúrsaí tithíochta

Éistfidh tú anois le tuairisc ar Nuacht TG4 ar rialacha nua morgáiste a bhfuil sé ar intinn ag an Bhanc Ceannais iad a chur i bhfeidhm.

Éisteacht

Éist leis an mír uair amháin agus freagair na ceisteanna thíos leis an duine in aice leat.

- (a) Breac síos in abairt amháin ábhar na míre.
- (b) Déan cur síos ar na tithe ar a bhfuil na praghsanna seo:
€300,000   €120,000   €1,226,000
- (c) Scríobh na praghsanna thuas i bhfocail.

Éist leis an mhír den dara huair:

- (d) Cén leagan/fuaim Chonnachtach a bhí le cloisteáil sa mhír ar na focail / frásaí seo?

sa chás: _____
 ag an Bhanc: _____
 rialacha: _____
 acu: _____
 bolgán: _____

- (e) Cad é do thuairim faoi chanúint Chonnacht?

Cúrsaí tithíochta

Pléigh na ceisteanna seo leis an duine in aice leat.

Teanga

- "A Eimear" agus "A Chonail". Cad atá i gceist anseo? Cad iad na rialacha a bhaineann leis an chuid seo den ghramadach?
- 'darb ainm' vs. 'darbh ainm'. Cad atá difriúil anseo agus cén fáth?

Bileog 2.2a

Teach ar cíós

Beidh rólímirt ar siúl agat ar ball le triúr eile sa rang.

Scenario: Beidh oraibh teach a fháil ar cíós le chéile. Tá poist agus caitheamh aimsire éagsúla ag an cheathrar agaibh sa ghrúpa (gheobhaidh gach duine rólchárta ar ball). Caithfidh sibh ceann de na tithe thíos a fháil ar cíós le roinnt le chéile. Beidh oraibh teacht ar chomhréiteach ar ndóigh!

Rólímirt

TITHÍOCHT - AR CÍÓS - AN CAISLEÁN NUA

An Baile Dearg, An Caisleán Nua.

Teach álainn scoite: Ceithre sheomra folctha, seomra suí mór agus cistin ollmhór. Athchóirithe go nua-aimseartha. Tá gairdín mór leis an teach. Tá garáiste amháin ann ach spás do dhá charr. Tá an scoil náisiúnta áitiúil béal dorais agus níl sé ach 15 nóiméad siúil ó lár an bhaile.
€1,800 sa mhí.

Na Coillte, An Caisleán Nua

Teach mór scóipiúil leathscóite: Tá ceithre sheomra codlata ann, dhá sheomra folctha, seomra suí mór agus cistin. Tá gairdín chun tosaigh agus ar chúl. Garáiste agus áit pháirceála do dhá charr. Tá an teach seo in aice leis an pháirc imeartha agus páirc an bhaile. 10 nóiméad siúil ó lár an bhaile.

€1,900 sa mhí.

An tSráid Liath, An Caisleán Nua

Teachín scoite a tógadh 150 bliain ó shin: dhá sheomra codlata dúbailte agus dhá sheomra codlata singil. Tá an príomhsheomra codlata *en suite* agus tá seomra folctha mór eile ann, seomra suí agus cistin breá mór. Tá gairdín ann agus garáiste do dhá ghluaisteán. Tá an teach aoibhinn seo lonnaithe faoin tuath taobh amuigh den Chaisleán Nua, le radharc gleoite den tuath. 20 nóiméad tiomána ó lár an bhaile.

€1,500 sa mhí.

Árasáin Radharc na Mara, An Caisleán Nua

Árasán tríú hurlár: dhá sheomra codlata dúbailte le seomraí folctha *en suite*, agus seomra codlata singil amháin. Fuinneoga móra ag féachaint anuas ar an mhuiríne. Áiseanna nua ar fad atá san árasán, le cistin nua-aimseartha, úrnua. Tá trí áit pháirceála leis agus córas slándála. 10 nóiméad siúil ó lár an bhaile. Ionad Spóirt béal dorais.

€1,700 sa mhí.

Bileog 2.2b**Teach ar cíós****Rólimirt**

Tá na cártaí seo le cóipeáil agus le gearradh ag an mhúinteoir.

<p>Ról A</p> <p>Is cuntasóir tú agus oibríonn tú in oifig i lár an bhaile. Nuair a bhíonn am saor agat imríonn tú spórt agus is breá leat a bheith ag cócaireacht do chairde. Níl carr agat agus mar sin siúlann tú nó téann tú ar an rothar chun na hoibre.</p>	<p>Ról B</p> <p>Oibríonn tú i monarcha sa bhaile. Éiríonn tú an-luath gach maidin agus mar sin codlaíonn tú sa tráthnóna. Is breá leat a bheith ag siúl sléibhe. Tá carr agus gluaisrothar agat.</p>
<p>Ról C</p> <p>Is mac léinn aibí tú san ollscoil sa bhaile. Is í seo bliain na céime agus mar sin ba mhaith leat áit chiúin le staidéar a dhéanamh. Nuair a bhíonn am saor agat is breá leat dul ag tiomáint i do charr spóirt agus leadóg a imirt.</p>	<p>Ról D</p> <p>Is tírdhreachóir tú. Tá veain mhór agat agus bíonn tú ag taisteal cuid mhór le do chuid oibre. Is breá leat gach cineál spóirt, agus tá madra darb ainm Bran agat.</p>

Bileog 2.2c**Teach ar cíós****Plé**

Déan plé leis an duine in aice leat ar na ceisteanna thíos.

1. Cén duine ón ghníomhaíocht dheireanach ab fhearr leat cónaí leis nó léi? Cén fáth?
2. Cad iad na tréithe a ba mhaith leat a bheadh ag duine a mbeifeá ag roinnt tí leis/léi?
3. Cad é do thuairim faoi na tithe a bhí ar cíós sa ghníomhaíocht?
4. Ar roinn tú árasán nó teach le daoine eile riamh? Déan cur síos ar an taithí sin don duine in aice leat.
5. An ionann 'teach' agus 'baile', dar leat? Cén fáth?
6. An mbeifeá in ann cónaí i dteach gan leictreachas?
7. Conas is féidir le teach a bheith neamhdhíobhálach don timpeallacht?
8. Déan cur síos ar an dóigh le teach a cheannach in Éirinn?
9. Cé acu is fearr, dar leat - teach ar cíós nó bheith i d'úinéir tí?
10. Cad iad na roghanna eile cónaithe atá ann, seachas teach nó árasán - íoglu mar shampla?

Teach ar cíós**Teanga**

Pléigh na ceisteanna gramadaí seo leis an duine in aice leat:

- (a) Nuair a bhí tú ag cur síos ar do thaithí ag roinnt tí le daoine cén aimsir ar bhain tú úsáid aisti? (taobh amuigh den aimsir chaite). An bhfuil aon eolas agat faoin aimsir ghnáthchaite?
- (b) An bhfuil aon slite eile agat chun labhairt faoi rudaí a tharla san am atá thart?
- (c) Cén tslí a ndéanann tú staidéar ar an ghramadach? An bhfuil aon chomhairle agat don duine in aice leat leis na patrúin a fhoghlaim?

Easpa dídine**Plé****Galway Simon Community / Pobal Simon na Gaillimhe****An tIonad Lae**

Cuireann an tIonad lae, a osclaíodh i mí na Bealtaine 2007, seirbhís tithíochta agus tacaíochta ar fáil do dhaoine atá gan dídean nó i mbaol a bheith gan dídean. I measc na seirbhísí atá ar fáil tá comhairle ar agus cúnamh le tithíocht agus seirbhísí tacaíochta teaghlaigh agus cúnamh le lóistín sealadach a aimsiú.

Déan plé leis na daoine eile i do ghrúpa ar na ceisteanna seo:

- An bhfuil mórán daoine gan dídean sa cheantar a bhfuil tú féin i do chónaí ann?
- An bhfuil aon chur amach agat ar **Pobal Simon**? An bhfuil an eagraíocht i do cheantar féin?
- Cad is cúis leis an fhadhb shóisialta seo agus cad é réiteach na faidhbe, dar leat?
- Cad é do bharúil faoi na forbróirí réadmhaoine agus na bainc a rinne brabús ollmhór le blianta anuas?
- Cad a dhéanann an rialtas le dul i ngleic le fadhb na heaspa dídine?

© Ollscoil Mhá Nuad

Bileog 2.3

Ceantar cónaithe

Réamhobair

- A. Bí ag obair leis an duine in aice leat agus déanaigí liosta de na cineálacha ceantar ar fad atá ann - mar shampla: **ceantar talmhaíochta, ceantar tuaithe...**
- B. Beidh tú ag obair i ngrúpa de cheathrar. Beidh beirt agaibh ag léamh faoi Oileán Thoraí agus beirt eile ag léamh faoi chathair Chorcaí. Ar dtús bíodh plé eadraibh go léir faoi aon eolas atá agaibh faoi na háiteanna sin. Scríobhaigí bhur dtuairimí faoi na ceanteidil seo:

Stair	Ealaín	Áiseanna	An áit anois

- C. Seo roinnt focal a bheidh sa dá théacs – féachaigí orthu agus freagraigí na ceisteanna:

fathach
 maoiniú
 foscadh
 calafort
 cuan
 duga
 grúdlann
 bánaithe

An dtuigeann sibh iad? Cén ceann den dá áit lena mbaineann siad, dar libh? Mura bhfuil sibh cinnte tá na focail Bhéarla sa bhosca thíos. Bí cúramach, áfach: níl na focail san ord ceart!

giant
 brewery
 dock
 bay
 deserted
 shelter
 port
 funding

Bileog 2.3a

Ceantar cónaithe

Duine A

Seo thíos píosaí eolais faoi Oileán Thoraí.

Is cainteoirí Gaeilge ó dhúchas iad bunadh an oileáin. (Beo. Eag. 24, Aibreán 2003)

Is [ar an chósta thiar thuaidh](#) de Chontae Dhún na nGall, thart ar 10 míle farraige amach ó ché Mhachaire Rabhartaigh i nGaeltacht Chloich Cheann Fhaola, atá Toraigh suite. Nuair a bhíonn lá maith ann, bíonn an t-oileán le feiceáil ina luí amuigh ag bun na spéire [mar a bheadh fathach mór](#) sínte siar ina chodladh; laethanta eile ní bheadh a fhios agat go bhfuil sé ann mar go mbíonn sé [clúdaithe i gceo](#) agus an fharraige mhór ag briseadh ar na clocha fá [chladaí](#) an oileáin - [ní gan ábhar](#) a thugtar "Tonnaí Thoraí" ar an damhsa!

Tá an t-oileán féin trí mhíle [ar fhad](#) agus míle go leith [ar leithead](#) agus tá [daonra](#) 180 duine aige.

Tá athruithe móra feicthe ag pobal an oileáin le fiche bliain anuas. Ag tús na 1980í bhí an t-oileán [beagnach bánaithe](#) de bharr [easpa seirbhísí](#) agus de bharr [neamhshuim](#) an rialtais, agus bhog leath de mhuintir an oileáin amach le cónaí a dhéanamh ar an Fhál Carrach [ar an tír mhór](#). Buíochas le Dia, tháinig [biseach](#) ar chúrsaí ó shin agus anois tá [méadú](#) de 50% sa daonra de bharr cuid de mhuintir an oileáin a bheith [ag pilleadh ar ais ar a ndúchas](#). (Beo. Eag. 24, Aibreán 2003)

Tuairisc .ie

Tairiscintí á lorg do thógáil héileapad ar Thoraigh

15 Nollaig 2014

Fáilte curtha ag Aire na Gaeltachta roimh fhógra Chomhairle Chontae Dhún na nGall.

Tá fáilte curtha ag Aire Stáit na Gaeltachta Joe McHugh roimh fhógra Chomhairle Chontae Dhún na nGall go bhfuil tairiscintí á lorg acu do thógáil héileapad ar Thoraigh.

Tá maoiniú geallta ag an Roinn Ealaíon, Oidhreacht agus Gaeltachta do thógáil an héileapad agus táthar ag súil go mbeidh an obair curtha i gcrích an bhliain seo chugainn. Deireadh Eanáir 2015 an sprioc le haghaidh tairiscintí.

Dúirt Aire Stáit na Gaeltachta gur seirbhís 'riachtanach' a bhí i gceist.

"Tuigim chomh riachtanach is atá an tseirbhís ingearáin do phobal an oileáin agus nuair a bheidh na saoráidí nua tógtha beidh caighdeán na seirbhíse níos fearr fós agus beidh áis nua-aimseartha ar fáil do phobal an oileáin," a dúirt sé.

Bileog 2.3a ar lean

Ceantar cónaithe

Duine A

Seo thíos píosaf eolais faoi Oileán Thoraí.

Tá clú agus cáil ar Thoraigh mar gheall ar an scoil péintéirí 'phrimitíibeach' atá anseo. Spreag an péintéir idirnáisiúnta [Derek Hill](#) an ghairm seo. Rugadh Derek Hill i Sasana ach rinneadh Éireannach Onórach de agus thug sé cuairt ar an oileán go rialta ar feadh 50 bliain go dtí go bhfuair sé bás sa bhliain 2000. Ar chuid de phéintéirí an oileáin tá Patsy Dan Rodgers, rí Thoraí, agus Anton Meehan. Glacann an bheirt acu na radhairc áille den oileán mar théama dá gcuid pictiúr agus cuireann sé seo éileamh mór ar a gcuid oibre.

Donegal on the Net

Dhá phríomhbhaile atá ann – an Baile Thiar agus an Baile Thoir. Is ar an Bhaile Thiar atá cónaí ar an chuid is mó den phobal agus is ann fosta atá an siopa, teach an phobail, oifig an phoist, an bhunscoil agus an mheánscoil, an t-óstán, an Gailearaí, an caifé, an clubtheach, an [brú óige](#), lóistín leaba agus bricfeasta, [an t-ionad sláinte](#) agus Oifig an Chomharchumainn. (*Beo. Éag 24, Aibreán 2003*)

Is ar an Bhaile Thiar fosta atá an ché úr [a tógadh le gairid](#) ar chostas de bhreis agus €12 milliún. Is fada [na hiascairí](#), muintir an oileáin agus lucht bád ag cuardach cé mar seo agus [foscadh](#) dá gcuid bád; tá sí ann anois agus tá [deiseanna](#) móra fostaíochta agus turasóireachta farraige [cruthaithe dá barr](#).

Sa samhradh, ó mhí an Mheithimh ar aghaidh, bíonn seirbhís laethúil báid as Machaire Rabhartaigh. Is turas deas é seo a ghlacann thart ar 50 nóiméad. Is an Bhun Bheag a fhágann an bád an chuid eile den bhliain, turas a ghlacann 90 nóiméad. (*Beo. Éag. 24, Aibreán 2003*)

Nótaí:

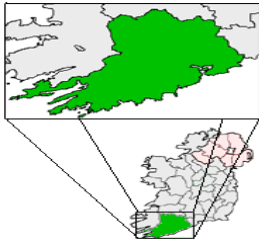

Bileog 2.3b

Ceantar cónaithe

Seo thíos píosáí eolais faoi Chathair Chorcaí.

Duine B

Is í **Corcaigh** (nó Cathair Chorcaí) an dara cathair is mó i bPoblacht na hÉireann agus an tríú ceann is mó ar oileán na hÉireann. Is í príomhchathair Chontae Chorcaí agus Chúige Mumhan í, leis. Tá an chathair suite cois Chuan Chorcaí agus abhainn na Laoi in iardheisceart na hÉireann, ag 51°54' ó thuaidh agus 8°28' thiar. Is í an Laoi príomhabhainn an cheantair, agus í ag rith trí Chathair Chorcaí. Tá lár na cathrach bunaithe ar oileán idir dhá chraobh na Laoi, sula sníonn sí isteach in inbhear Loch Machain agus ar aghaidh ansin go Cuan Chorcaí – ceann de na cuanta nádúrtha is mó ar domhan. Is calafort tábhachtach í Corcaigh, agus go leor céanna agus dugaí suite in oirthear na cathrach. Tá 163,000 duine ina gcónaí i gCorcaigh (199,000 go léir sa chathair agus sna bruachbhailte). Tá 399,802 duine ina gcónaí taobh amuigh den chathair i gContae Chorcaí (de réir dhaonáireamh na bliana 2011). *(Vicipéid)*

Tagann an t-ainm Corcaigh" féin ón nGaeilge, nó is seantéarma Gaeilge é corcach a chiallaíonn portach, is é sin i

Tá borradh ag teacht ar chúrsaí ealaíne sa chathair le déanaí, ó rinneadh fairsingiú ar an teach ceoldrámaíochta agus ar dhánlann bhardsach Crawford. Bunaíodh dánlann nua, agus í ainmnithe as Lewis Gluckman, i bhfómhar na bliana 2004. Tá an dánlann seo suite ar thailte Choláiste na hOllscoile i gCorcaigh, agus bhí an foirgneamh féin ar an ngearrliosta do Dhuais Stirling, duais thábhachtach foirgníochta sa Ríocht Aontaithe. Sa bhliain 2005, tosaíodh ag tógáil ceolscoile nua, chomh maith. Sa bhliain 2005, bhí Corcaigh ina Príomhchathair Chultúr na hEorpa. *(Vicipéid)*

Tá éagsúlacht mhór siopaí i gCorcaigh idir ionaid siopadóireachta nua-aimseartha agus siopaí beaga ceardaíochta atá á reáchtáil ag lucht an tsiopadóra agus atá ag díol earraí lámhdhéanta dá ndéantús féin. Tá an faisean is déanaí ó Mhílano agus ó Pháras le fáil i bhformhór na siopaí ilrannacha sa chathair, agus ollionaid siopadóireachta suite sna bruachbhailte, ar nós An Linn Dhubh, Dúghlas, Wilton, agus Machain. Is í Sráid Phádraig an phríomhshráid siopadóireachta sa chathair. *(Vicipéid)*

Bileog 2.3b ar lean

Ceantar cónaithe

Seo thíos píosáí eolais faoi Chathair Chorcaí.

Duine B

Cé nach bhfuil daonra Chorcaí rómhór, bíonn saol bríomhar cultúrtha acu. Tá páirt mhór ag an gceol, an amharclannaíocht, an rince, agus an scannánaíocht i saol na cathrach. Tugann [Ceolscoil Chorcaí](#) agus [Coláiste Ealaíne agus Dearthóireachta Crawford](#) oiliúint d'ealaíontóirí nua na cathrach, agus aisteoirí úra ag teacht ó [Choláiste na hOllscoile, Corcaigh](#). Tá [an grúpa amharclannaíochta Corcadorca](#) lonnaithe i gCorcaigh chomh maith, áit ar thosaigh [Cillian Murphy](#), an t-aisteoir a rinne páirt an chladhaire sa scannán *Batman Begins* sa bhliain [2005](#). Tugann Féile Scannán Chorcaí tacaíocht don scannánaíocht, an ghearrscannánaíocht thar aon chineál eile. Tá Institiúid na Córagrafaíochta agus an Damhsa lonnaithe i gCorcaigh chomh maith, gan trácht a dhéanamh ar Ionad Ealaíon Triskel. Ceiliúrtar Féile Snagcheoil Chorcaí sa chathair i Mí Dheireadh Fómhair, gach bliain. *(Vicipéid)*

Is é Corcaigh mórshuíomh na tionsclaíochta i ndeisceart na hÉireann agus is iad táirgí cógaisíochta an tionscal is tábhachtaí – is iad [Pfizer Inc.](#) ó Mheiriceá agus [Novartis](#) ón [Eilvéis](#) na fostóirí is mó sa cheantar. Tá ceanncheathrú Eorpach an chomhlachta úd [Apple](#) lonnaithe sa chathair chomh maith. Tá grúdlann mhór, [Murphy's](#), i gCorcaigh chomh maith. Le fada an lá, bhí an gnólacht úd [Ford Motor Company](#) lonnaithe cois na Laoi freisin, ach thréig sé Corcaigh sna hochtóidí. Roghnaíodh Corcaigh mar áit do cheanncheathrú an chomhlachta ar dtús ar an gcúis gur sa chontae seo a saolaíodh seanathair Henry Ford. *(Vicipéid)*

Nótaí:

Bileog 2.4

Ceantar cónaithe

Beidh tú ag éisteacht ar ball le mír ón chlár **Barrscéalta** (10/9/08) ina bhfuiltear ag plé ráfla faoi nuair a bhí Michael Jackson ag iarraidh oileán a cheannach in Éirinn.

Réamhobair éisteachta

Sula n-éisteann tú leis an mhír pléigh na ceisteanna seo thíos le duine eile:

- Ar chuala tú aon rud faoin scéal seo riamh?
- Cén ról a bhí ag an eagraíocht stáit *Dúchas*? Cé atá freagrach as cúrsaí oidhreachta sa tír seo anois?
- Féach ar na focail Ultacha seo atá sa mhír - an bhfuil aon leagan eile agat féin ar na focail seo?

a thoiseacht
cha raibh

uilig
beithígh

rud inteacht
thart ar

Ceantar cónaithe

Éist leis an mhír anois faoi dhó agus freagair na ceisteanna seo thíos leis an duine in aice leat.

- Cén fáth a raibh suim ag Michael Jackson san oileán seo, dar leis an *Irish Mirror*? An gcreideann tú i gcónaí a léann tú sna nuachtáin?
- An raibh mórán cainte ar siúl ag muintir an bhaile (An Fhearainn) faoin scéal? Cad is brí leis an logainm seo? Déan liosta leis an duine in aice leat de na focail is coitianta a thagann chun cinn i logainmneacha na hÉireann.
- Cén fáth a luaitear *Dúchas* sa mhír? An ndéanann eagraíochtaí ar nós *Dúchas* agus An Bord Pleanála obair mhaith?
- Déan cur síos ar Inis Caoil ón mhéid a d'fhoghlaim tú ón mhír. An bhfuil aithne agat ar aon oileán príobháideach eile in Éirinn? Bhí oileán príobháideach ag an Iar-Thaoiseach Charlie Haughey i gCiarraí – cad a cheapann tú faoi seo?

Éisteacht

Ceantar cónaithe

'Ar díol'

Déan féin agus an duine in aice leat plé ar an ghramadach a bhaineann leis an réamhfocal simplí **ar**:

Féach: **ar bord vs. ar bhord**

Teanga

Ceantar cónaithe

Scríobh cuntas ar an teach ab áille leat a bheadh sa cheantar ab áille leat. Bain úsáid as stór focal a d'fhoghlaim tú san aonad seo.

Scríobh